

Didactica Muzicii

Editura
Universității
Transilvania
din Brașov

2023

Ion Negrilă

Cuprins

CAPITOLUL 1. Despre didactică	5
1.1 Ce este didactica?	5
1.2 Tipuri de didactică	5
1.3 Istoria didacticii	7
1.4 Didactica astăzi	9
1.5 Contextul istoric al educației muzicale active	10
Capitolul 2. Metodologii	18
2.1 Ce este metodologia?	18
2.2 Tipuri de metode	18
2.3 Principii metodologice	20
2.4 Activități și resurse	22
2.5 Societate și Educație muzicală	22
2.6 Cadrul psihopedagogic al Educației muzicale	24
2.7 Didactica cântecului	25
Capitolul 3. Curriculum	31
3.1 Competențele cheie	31
3.2 Curriculum național	36
3.3 Noile planuri-cadru	37
3.4 Structura programei școlare	39
3.5 Elemente specifice pentru orele de muzică	48
3.6 Dezvoltarea muzicală în diferite etape ale copilăriei	49
3.7 Abordări moderne în educația muzicală	60
3.8 Activități de învățare	63
3.9 Tipuri de lecție	65
Capitolul 4. Elemente fundamentale de istorie și teoria muzicii	68
4.1 Cum a început. Nevoia de comunicare	68
4.2 Muzica totemică	69

4.3 Muzica antică	70
Capitolul 5. Notația muzicală	85
5.1 Noțiuni introductive	85
5.2 Sunetul	89
5.2.1 Instrumente muzicale în istorie	103
5.3 Cum scriem muzica astăzi	114
5.3.1 Notația înălțimii	115
5.3.2 Note muzicale	122
5.3.6 Notația duratelor	129
5.3.3 Notația intensității (dinamica)	137
5.3.7 Tempoul	138
5.3.4 Metrul/măsura	141
5.3.5 Notația timbrului	148
5.4 Intervalul muzical	151
5.4.1 Mărimea intervalelor după conținutul lor în trepte.	152
5.4.2 Mărimea intervalelor după conținutul lor în tonuri și semitonuri.....	158
5.4.3 Intervale complementare (provenite din răsturnări)	158
5.4.4 Categoriile de intervale după criteriile strict muzicale	159
Capitolul 6. Scări muzicale	163
6.1 Scara diatonică majoră	163
6.2 Scara cromatică	167
6.3 Scara pentatonică	168
6.4 Scara minoră diatonică	168
6.5 Arpegiul	171
Capitolul 7. Modurile	172
7.1 Denumirea clasică a modurilor	172
Capitolul 8. Pedagogia muzicală ca știință și artă	175
8.1 Introducere în istoria pedagogiei muzicale.	175
8.2 Caracteristicile personalității și activității unui muzician	187

8.3 Creația	189
8.4 Programul de lucru și igiena mentală a muzicianului.....	191
8.5 Senzații. Percepție.....	192
8.6 Atenție. Memorie	193
8.7 Gând. Imaginație	195
8.8 Abilitate. Temperament și personalitate.....	200
8.9 Emoții și sentimente. Voință	207
BIBLIOGRAFIE	210

CAPITOLUL 1. Despre didactică

1.1 Ce este didactica?

Didactica este arta predării.

Ar trebui să considerăm didactica ca o disciplină a pedagogiei¹, înscrisă în științele educației, care este responsabilă pentru studiul și intervenția în cadrul procesului cunoscut sub numele de predare/învățare pentru a optimiza diferitele metode, tehnici și instrumente implicate în acesta.

Didactica ar fi, de asemenea, ramura pedagogiei care ar fi responsabilă pentru căutarea metodelor și tehnicilor de îmbunătățire a predării, definind astfel liniile directoare pentru a se asigura că astfel cunoștințele ajung la studenți în cel mai eficient mod posibil.

Etimologic, cuvântul provine din grecescul "διδακτικός" (didaktikós), care desemnează *ceea ce aparține sau este relativ la învățatură* sau, pur și simplu, așa cum s-a menționat la începutul capitolului, *arta de a preda*. Dar didactica este, de asemenea, o știință și o tehnologie, deoarece investighează și experimentează cu parametri științifici.

Didactica are două părți: una teoretică și cealaltă practică.

- *partea teoretică:*

Didactica studiază, analizează și explică procesul de predare și învățare pentru a genera cunoștințe despre procesele educaționale: un set de reguli și principii care formează și ghidează teoria predării.

- *partea practică:*

Didactica funcționează ca un fel de știință aplicată, deoarece, pe de o parte, folosește teorii de predare, în timp ce, pe de altă parte, intervine în procesul educațional propunând modele, metode și tehnici care optimizează diferitele procese de predare / învățare.

1.2 Tipuri de didactică

- *Didactică generală:*

Un set de reguli pe care se bazează procesul de predare și învățare (într-un mod global) fără a lua în considerare un anumit domeniu sau subiect. Didactica generală este responsabilă pentru postularea modelelor descriptive, explicative și interpretative aplicabile proceselor didactice. Este, de asemenea, responsabilă pentru analiza și evaluarea critică a diferitelor curente și

---

¹ Etimologic din grecescul "Paidogós": "paidós" - *copil* și "gogia" - *a conduce, a transporta*.

tendințe ale gândirii didactice, precum și definirea principiilor și normelor generale de predare, cu accent pe obiectivele educaționale.

- *Didactica diferențială:*

Este cea care se aplică situațiilor didactice specifice, luând în considerare aspecte precum vârsta, caracteristicile elevului, precum și competențele sale intelectuale. De aceea, didactica diferențială adaptează același conținut al curriculumului școlar la diferite tipuri de public. De exemplu, didactica diferențială (sau diferențiată) va prezenta o temă în diferite moduri, în funcție de grup: adolescenți, persoane cu nevoi speciale, adulți care parcurg învățământul seral etc.

- *Didactică specială:*

Didactica specială (sau specifică) este cea care studiază metodele și practicile aplicate predării fiecăruia dintre diferitele domenii care urmează să fie dezvoltate, a fiecărei discipline sau a fiecărui subiect specific de studiu. În acest sens, didactica specială (sau specifică) stabilește diferențele dintre metodele și practicile utilizate pentru a transmite cunoștințe și, în plus, evaluează și determină care dintre ele ar fi cea mai benefică pentru învățarea elevilor în funcție de tipul de subiect.

Didactica se bazează pe diverse teorii despre predare și învățare din următoarele motive:

- teoriile îi ajută pe profesori să înțeleagă rațional procesele și rezultatele acțiunilor noastre.
- teoriile oferă o gamă largă de opțiuni interpretative, eliminând orice proces de automatizare.
- teoriile promovează un fel de formare cognitivă care facilitează procesele de atribuire internă care, în plus, adaugă mecanisme funcționale autonome pentru o intervenție didactică mai bună.
- teoriile ajută la formarea unui profil al profesorului care este cât mai reflexiv posibil (metacognitiv²) și conștient de nevoia (constantă) de a se cunoaște, de a se autoevalua și de a-și putea planifica intervențiile din perspectiva acțiunii / reflecției.
- teoriile fac posibilă transferarea cunoștințelor utile către alte tipuri de situații sau dimensiuni ale procesului didactic.

---

² **Metacogniție:** un set de procese mentale legate de gândirea însăși. Conștientizarea modului în care creierul este folosit pentru a dobândi cunoștințe. De asemenea, definit ca "gândirea despre modul în care gândești" sau explicarea a ceea ce se întâmplă în creier în timp ce gândești

1.3 Istoria didacticii

Didactica este o știință care a apărut ca atare în 1657 în mâinile lui Joan Amós Comenius³ și, mai presus de toate, când și-a publicat lucrarea *Didactica Magna* în 1679.

Clasele mai bogate au avut acces la arte, politică, filozofie și istorie, în timp ce membrii clasei de mijloc au învățat diverse meșteșuguri în ateliere. Comenius propune ceea ce până acum era cunoscut sub numele de ideal pansofic (universalitatea învățaturii) sau utopia comeniană: trebuie să învățăm pentru toți.

Astfel, Comenius propune un set de reguli, linii directoare sau norme în care se manifestă modul de atingere a obiectivului său. Ideea sa finală este de a face educația eficientă și accesibilă tuturor.

Pentru a-și realiza ideologia, Comenius propune un fel de dispozitive dure care vor da structură și vor marca limitele proceselor de învățare:

- *Simultaneitate*: Este predată unui grup, dintr-o dată. Diferite școli dezvoltă întotdeauna același lucru, ceea ce le permite tuturor să ajungă și, împreună, îl ordonează într-un fel.
- *Gradualitate*: Diverse moduri de grupare a oamenilor. O parte esențială a procesului educațional.
- *Alianță*: Contract implicit de încredere între părinți și profesori.

Comenius acordă o mare importanță subiectului, controlului și supravegherii, adică profesorilor, controlează grupul de elevi, directorii, controlează grupul de profesori și supraveghetorii (inspectorii) controlează directorii.

---

³ **Jan Amos Komenský** (Comenius), 28 martie 1592, Uherský Brod/Moravia/Republica Cehă - 15 noiembrie 1670, Amsterdam / Olanda --- filosof, gramatician și pedagog ceh. El și-a dedicat o parte din viață perfecționării metodelor de instruire. A fost un om convins de rolul important al educației în dezvoltarea ființelor umane. Opera care i-a adus faima (considerată cea mai importantă) este *Didactica Magna* (1679). Comenius a acordat o mare importanță studiului limbilor prin crearea unei lucrări specifice în acest scop numită *Open Door to Languages*. El este considerat tatăl pedagogiei, deoarece el a structurat-o ca știință autonomă și a stabilit primele sale principii fundamentale. Scriitorul Peter Drucker (1909-2005) consideră că Comenius este inventatorul manualului, într-o încercare de a încuraja autonomia procesului formativ pentru a împiedica guvernul catolic să elimine complet protestantismul din Republica Cehă.

Johan Friedrich Herbart⁴ (secolul al XIX-lea, care împărtășește ideea de didactică a lui Comenius) consideră că educația ar trebui să se desfășoare prin pași, mai degrabă decât prin reguli. Din acest motiv sa concentrat pe instruire.

În secolul al XIX-lea, didactica era mai degrabă umanistă sau tradițională, deoarece era centrată pe dreptul omului de a învăța.

Cu toate acestea, abia în secolul XX psihologia și didactica au început să fie preocupate de copil, având în vedere că, înainte, nu existau concepte precum învățarea, iar regulile se concentrau asupra profesorului, contextului și conținutului.

Dar, odată cu apariția figurii lui Jean Piaget⁵, au început studiile privind evoluția gândirii și dezvoltării copiilor, mai asemănătoare cu ceea ce s-ar numi psihologia dezvoltării de astăzi.

Noua mișcare școlară a apărut ca urmare a cercetărilor asupra copiilor, autorii cărora au creat experiențe de învățare prin diverse propuneri de predare care au avut legătură cu modul de organizare a școlii, propuneri bazate pe descoperirile psihologiei copilului.

Autori aparținând mișcării *Școala Nouă* au fost: Maria Montessori⁶ (1870-1952); Ovide Decroly⁷ (1871-1932); Adolphe Ferrière⁸ (1879-1960) și Celestine Freinet⁹ (1896-1966).

După cel de-al doilea război mondial, a apărut curentul pedagogic cunoscut sub numele de curent tehnologic (sau curent tehnic), care a subliniat

---

⁴ **Johan Friedrich Herbart** (n. 4 mai 1776 - d. 14 august 1841) - filosof și pedagog german

⁵ **Jean William Fritz Piaget** (n. 9 august 1896 - d. 16 septembrie 1980) - a fost un psiholog experimental elvețian, filozof și biolog interesat de epistemologia genetică și faimos pentru contribuțiile sale în domeniul psihologiei evoluționiste, studiile sale asupra copilăriei și teoria dezvoltării cognitive. A publicat mai multe studii despre psihologia copilului și a dezvoltat o teorie a inteligenței senzorio-motorii care descrie dezvoltarea aproape spontană a unei inteligențe practice bazate pe acțiune.

⁶ **Maria Thecla Artemisia Montessori**, Chiaravalle/Ancona/Italia, 31 august 1870 - Noordwijk/Olanda, 6 mai 1952 --- Cunoscută sub numele de Maria Montessori. Educator italian, pedagog, om de știință, medic, psihiatru, filosof, antropolog, biolog, psiholog, feminist și umanist. Ea a fost prima femeie italiană care a absolvit ca doctor în medicină. Metoda Montessori (implementată în întreaga lume) oferă copiilor un spațiu adaptat în care pot trăi pe tot parcursul zilei sub supravegherea unei guvernante. Printre alte inovații pedagogice, părinții au libertate totală de a accesa centrul și de a controla activitatea desfășurată de copilul lor, atâta timp cât nu întrerup buna funcționare a metodei.

⁷ **Ovide Decroly** (n. 23 iulie 1871 - d. 10 septembrie 1932) - a fost un medic și psiholog educațional belgian, pionier al așa-numitei pedagogii biologice și psihologice moderne. A fost angajată, printre altele, în reeducarea copiilor cu retard mental. În 1901 a fondat École d'Enseignement Spécial pour Enfants Irreguliers la casa sa din Bruxelles.

⁸ **Adolphe Ferrière** (n. 30 august 1879 - d. 16 iunie 1960) - a fost un pedagog elvețian. În 1921 a ajutat la fondarea Ligii Internaționale a Educației și a Bureau International d'Education.

⁹ **Célestin Freinet**, Gars/Paris/Niçard/Franța, 16 octombrie 1896 - Vença/Provence, 8 octombrie 1966 - pedagog francez implicat în mișcarea École Nouvelle și creator al propriei metode pedagogice bazate pe o pedagogie mai riguroasă, dar cu tehnici inovatoare: plan de lucru, producerea de texte libere, utilizarea tiparului școlar, individualizarea muncii, sondaje și conferințe, ateliere de creare a expresiei, corespondență între școli, educație corporală, întâlniri de cooperare etc.

strategiile și a implementat, de asemenea, utilizarea tehnologiei în educație. În acel moment, pedagogii au crezut că, dacă profesorul a predat într-un anumit mod, elevii ar reacționa în modul așteptat, deoarece se presupunea că tehnica corectă (behaviorismul) a fost folosită și, în acest fel, profesorul a fost văzut ca un fel de executor.

Apoi, ca răspuns pedagogic la necesitatea organizării conținutului, apare *curriculumul*.

Până în anii 1970, științele sociale (pedagogie, științe politice, filozofie etc.) au făcut un pas uriaș înainte și profesorii au început să pună la îndoială așa-numitele curente *tehnice*, ajungând la concluzia că faptul didactic este alcătuit din mai mult decât studenți și profesori și că predarea și învățarea sunt două lucruri diferite, în ciuda faptului că sunt legate.

În acest moment, ar trebui să distingem două curente critice:

1. *Curentul European:*

Acesta studiază revizuirea practicii de predare luând în considerare variabilele care pot exista în clasă și care vor fi observate ca un fel de micro-sociocultură. Astfel, educația are din nou un aspect umanist, dar dintr-o perspectivă socială, deoarece observă individul cu o anumită relativitate.

2. *Curentul latino-american:*

Conducător de figura lui Paulo Freire¹⁰, el studiază efectul social al educației ca transformator și formator al societății, adică: vorbim despre scopul final al întregii educații.

1.4 Didactica astăzi

Didactica generală tinde spre cercetare, propunând evadări către cele cunoscute sub numele de megateorii în loc să producă cunoștințe în jurul didacticii. De asemenea, se concentrează pe teorii diafragmatice (didactică specifică).

---

¹⁰ **Paulo Reglus Neves Freire**, 19 septembrie 1921 - Brasilia, 2 mai 1997 - Poate cel mai citat educator din lume și o figură remarcabilă pentru dezvoltarea sa teoretică legată de angajamentul social și etic față de transformare, precum și unul dintre cei mai mari și mai semnificativi pedagogi ai secolului al XX-lea. Expert în educație, a fost un emigrant de origine braziliană. A fost închis și exilat pentru ideile sale educaționale. Bazându-se pe principiul dialogului, el a predat o cale pentru relația dintre profesori și elevi. La acea vreme, ideile sale au influențat chiar diverse procese democratice din Conul Sudic și, astăzi, continuă să influențeze întreaga lume. Considerat pedagogul celor oprimați, opera sa a transmis pedagogia speranței. El a influențat noile idei eliberatoare ale Americii Latine și dogmele progresiste ale teologiei eliberării, precum și reînnoirile pedagogice ale Europei și Africii.